

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.3.72>

УДК 336.71:316.42

В. В. Мацьків,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,

Прикарпатський університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3031-7060>

В. Р. Вульчин,

студентка спеціальності фінанси, банківська справа та страхування,

Прикарпатський університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-4455-5032>

ІНКЛЮЗИВНІ БАНКИ ЯК НОВА МОДЕЛЬ ДОСТУПУ ДО ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

V. Matskiv,

Candidate of Economy Sciences, Associate Professor of the Department of

Finance Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

V. Vulchyn,

student, Finance, Banking, and Insurance,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

INCLUSIVE BANKS AS A NEW MODEL OF ACCESS TO FINANCIAL SERVICES IN THE CONTEXT OF ECONOMIC TRANSFORMATIONS

У статті розглянуто проблематику фінансової інклюзії в Україні в умовах війни та економічної нестабільності. Проаналізовано вплив руйнування банківської інфраструктури та обмеженого доступу до фінансових послуг на соціально-економічний розвиток країни, зокрема в прифронтових і деокупованих регіонах. Обґрунтовано необхідність запровадження банків фінансової інклюзії як нового типу фінансових установ, що функціонуватимуть на основі обмеженої банківської ліцензії. Досліджено потенційні переваги цієї моделі для забезпечення доступності базових фінансових послуг населенню та малому бізнесу. Визначено основні регуляторні механізми та умови впровадження банків фінансової інклюзії в Україні. Зроблено висновок про значний потенціал цієї ініціативи для стимулювання економічного відновлення та підвищення рівня фінансової інклюзії в Україні.

The article examines the challenges of financial inclusion in Ukraine in the context of war and economic instability. The ongoing military conflict and related disruptions have significantly impacted the country's banking sector, limiting access to essential financial services, particularly in frontline and de-occupied regions. The destruction of banking infrastructure, the displacement of populations, and the decline in economic activity have exacerbated financial exclusion, disproportionately affecting vulnerable social groups and small businesses. The study highlights the urgent need for adaptive financial solutions that can function effectively in crisis conditions.

This research substantiates the need to introduce financial inclusion banks (FIBs) as a new type of financial institution designed to operate under a restricted banking license. These banks aim to bridge the financial gap by offering accessible and affordable financial services, even in regions with limited banking infrastructure. The research explores the potential benefits of this model, emphasizing its role in expanding financial access, supporting entrepreneurship, and facilitating economic reintegration in war-affected areas. Additionally, it

examines global best practices in financial inclusion and assesses their applicability in the Ukrainian context.

Furthermore, the paper identifies key regulatory mechanisms and necessary conditions for the successful implementation of FIBs in Ukraine. Particular attention is paid to the role of state policy, international financial support, and digital financial technologies in ensuring the effective functioning of these institutions. The study also highlights the potential challenges associated with the adoption of this model and proposes solutions to mitigate risks. The findings suggest that the introduction of financial inclusion banks has significant potential to stimulate economic recovery, enhance financial resilience, and contribute to a more inclusive financial ecosystem in Ukraine, ultimately fostering long-term socio-economic stability.

Ключові слова. *Фінансова інклюзія, інклюзивні банки, доступ до фінансових послуг, економічні трансформації, банківська система, малий бізнес, цифрові фінансові технології, мікрокредитування, прифронтові території, економічне відновлення.*

Keywords: *financial inclusion, inclusive banks, access to financial services, economic transformations, banking system, small business, digital financial technologies, microcredit, frontline territories, economic recovery.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Фінансова інклюзія є важливим елементом сучасних економічних систем, оскільки забезпечує рівний доступ до фінансових послуг для всіх верств населення. Така доступність сприяє соціально-економічній інтеграції, зниженню нерівності та активізації підприємницької діяльності. В умовах триваючої війни та серйозних економічних потрясінь питання фінансової інклюзії набуває особливої актуальності. Закриття банківських відділень у зонах бойових дій та прифронтових територіях, руйнування інфраструктури, перебої зі зв'язком

та електропостачанням суттєво ускладнюють доступ до основних фінансових послуг. Це створює значні бар'єри для задоволення повсякденних потреб населення та діяльності малого бізнесу, що, в свою чергу, гальмує соціально-економічне відновлення.

Особливо вразливими є мешканці прифронтових, деокупованих та віддалених сільських регіонів, де надання фінансових послуг ускладнено через низьку щільність населення та відсутність стабільної інфраструктури. У таких умовах традиційна банківська система не завжди здатна забезпечити доступ до необхідних послуг, таких як зняття готівки, здійснення платежів або отримання кредитів. Це посилює соціальну нерівність, обмежує економічну активність та створює перешкоди для відновлення малого бізнесу, що могло б стати важливим фактором розвитку в кризових регіонах.

Ініціативи щодо створення банків фінансової інклюзії (БФІ) відповідають сучасним вимогам країни. Вони передбачають надання обмежених банківських ліцензій установам, які можуть використовувати інфраструктуру великих роздрібних та поштових мереж для забезпечення доступу до фінансових послуг по всій території України, зокрема на прифронтових та звільнених територіях. Така модель сприятиме не лише фінансовій інтеграції вразливих груп населення, але й стане важливим інструментом підтримки малого бізнесу, стимулюючи економічну активність навіть в умовах криз [12].

Війна, безумовно, породила нові виклики для фінансової інклюзії, зокрема необхідність швидкого відновлення мережі фінансових послуг і забезпечення їх доступності в найскладніших умовах. БФІ мають потенціал подолати ці труднощі, зосередивши свою діяльність на задоволенні базових потреб населення та бізнесу за умов обмеженого доступу до традиційних банківських послуг.

Отже, дослідження концепції створення банків фінансової інклюзії та розробка рекомендацій щодо їх реалізації в Україні є актуальним завданням, спрямованим на підвищення доступності фінансових послуг, стимулювання

економічного відновлення та забезпечення сталого розвитку країни в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова інклюзія привертає дедалі більшу увагу науковців і міжнародних організацій. Серед дослідників, які активно вивчають цю тему та аналізують її вплив на економічний розвиток, виділяються Торстен Бек, Аслі Деміргюч-Кунт, Росс Левайн і Роберт Шиллер. Їхні роботи демонструють, що фінансова інклюзія розширює можливості для малого та середнього бізнесу, сприяє зростанню рівня зайнятості й зменшенню соціальної нерівності. На думку експертів Світового банку, доступ до фінансових послуг є одним із ключових чинників скорочення бідності та забезпечення сталого економічного розвитку. Водночас його обмеження створює значні бар'єри для задоволення повсякденних потреб населення та діяльності малого бізнесу, що, своєю чергою, гальмує соціально-економічне відновлення [7].

В Україні питання фінансової інклюзії також набуває значної актуальності. Національний банк України (НБУ) активно працює над її розширенням, зокрема шляхом розвитку безготівкових платежів, створення цифрових платформ для банківських послуг та впровадження фінансових технологій для покращення доступності сервісів у віддалених регіонах. При цьому серед ключових бар'єрів залишаються низький рівень фінансової грамотності населення та відсутність довіри до банківської системи [2, с. 412].

В Україні дослідження фінансової інклюзії відображено у працях таких вчених, як Глушко А.Д., Грудініна Д.В., Захарченко Н.В., Жиликова О.В., Лисак Г.Г., Науменкова С.В., Пахненко О.М., Проць В.І., Тимків А.О., Тімошенко Н.М. та інших. Вони зосереджуються на таких аспектах, як розвиток безготівкових платежів, створенні цифрових платформ для надання банківських послуг та використанні фінансових технологій. Однак питання використання фінансової інклюзії як стратегічної цілі розвитку фінансового сектору в Україні є недостатньо дослідженим і потребує подальшого аналізу.

Попри значний прогрес у теоретичному дослідженні фінансової інклюзії, питання створення та функціонування банківських установ, що спеціалізуються на наданні інклюзивних фінансових послуг, залишаються недостатньо висвітленими в українській науковій літературі. Особливу увагу потребує аналіз впливу таких банків на соціально-економічний розвиток у специфічних умовах країни, що перебуває в стані війни.

Зокрема, існує недостатня кількість досліджень, присвячених розробці спеціалізованих банків, орієнтованих виключно на фінансову інклюзію, та їхньому впливу на розвиток економіки й соціальну інтеграцію. Крім того, є нагальна потреба у розробці регуляторних і інституційних механізмів для стимулювання фінансової інклюзії, зокрема в регіональному розрізі. Наявні дослідження здебільшого зосереджуються на окремих аспектах – впровадженні мобільних платежів чи мікрокредитуванні – проте комплексний підхід до створення і розвитку банків фінансової інклюзії ще не набув належного висвітлення.

Ці проблеми вказують на необхідність розробки стратегічного підходу до створення банків фінансової інклюзії в Україні, враховуючи специфічні економічні та соціальні умови.

Формулювання цілей статті. Головною метою статті є дослідження концепції банку фінансової інклюзії та визначення ключових аспектів його впровадження і розвитку в Україні, зокрема можливості забезпечення доступу до фінансових послуг для населення та малого бізнесу, особливо в віддалених і деокупованих регіонах. Крім того, у статті оцінюється вплив нової моделі банківської діяльності на фінансову інклюзію та соціальну стабільність країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах війни та економічної нестабільності питання доступу до фінансових послуг для населення, малого та мікробізнесу в Україні набуло особливої актуальності. На тлі значного скорочення мережі банківських відділень та банкоматів, спричиненого руйнуванням інфраструктури та безпековими викликами, НБУ

ініціює нову модель банківської діяльності. Прийняття Верховною Радою законопроєкту №12044 стане правовою основою для створення нового типу банківських установ – банків фінансової інклюзії (БФІ) [5].

Обмежена банківська ліцензія, яку передбачає законопроєкт, дозволяє великим роздрібним та поштовим компаніям створювати окремі юридичні особи для надання банківських послуг. Використання існуючої інфраструктури таких компаній значно розширює можливості надання фінансових послуг у віддалених регіонах та зонах, наближених до бойових дій, де традиційні банки мають обмежений доступ [3]. Особливо важливим є те, що БФІ зможуть функціонувати на звільнених територіях, де повноцінна робота банківських відділень та дистанційних сервісів ускладнена.

Цільовою аудиторією банків фінансової інклюзії є фізичні особи та малий бізнес, що обумовлює їхню орієнтацію на базові банківські продукти: зняття готівки, валюто-обмінні операції, платежі, кредити та заощадження. При цьому БФІ обмежені у можливості проводити операції із середнім та великим бізнесом або здійснювати складні фінансові операції на ринках капіталу. Крім того, передбачається обмеження обсягу кредитів одному позичальнику, що сприятиме диверсифікації кредитного портфеля та зменшенню ризиків. Така модель орієнтована на задоволення потреб населення та малих підприємств, що сприяє економічному відновленню регіонів.

Для отримання обмеженої банківської ліцензії юридичні особи повинні відповідати пруденційним вимогам НБУ та надати обґрунтовану стратегію розвитку фінансової інклюзії. Крім стандартного пакета документів, заявники на статус банківської фінансової установи мають подати бізнес-план на трирічний період, у якому слід відобразити прогнозовану структуру клієнтської бази, визначити територіальне охоплення з особливою увагою до малонаселених і важкодоступних регіонів, а також розробити комплексну стратегію розвитку каналів надання фінансових послуг, спрямовану на підвищення їх доступності [5].

Загалом операційна модель БФІ передбачає такі ключові аспекти:

- Децентралізацію послуг через партнерські відносини з мобільними операторами та використання цифрових платформ, що дозволяє надавати послуги дистанційно навіть у регіонах з обмеженим доступом до банківської інфраструктури.
- Мікрокредитування та мікрострахування як інструменти підтримки підприємництва та соціальної стабільності.
- Фінансову освіту серед клієнтів для підвищення обізнаності про доступні банківські послуги та формування довіри до банківської системи.

Запровадження БФІ зумовлене необхідністю реагувати на поточний стан фінансової інклюзії в країні та виклики, що виникли внаслідок останніх змін. За даними Світового банку, рівень фінансової інклюзії в Україні у 2021 році становив 84%, що на 11 відсоткових пунктів менше за цільовий показник у 95% [7]. У 2022 році ситуація погіршилася через повномасштабне вторгнення, яке призвело до закриття 1349 банківських відділень [6]. Внаслідок цього навантаження на наявні відділення значно зросло, а доступність послуг для населення залишилася обмеженою.

Реалізація намірів створення БФІ має стати важливим кроком для вирішення соціально-економічних викликів, які стоять перед Україною в умовах війни та відновлення економіки. Основні результати можна згрупувати таким чином:

1. Розширення доступу до фінансових послуг. БФІ забезпечать надання банківських послуг у віддалених та деокупованих територіях, де наразі відсутні традиційні банки. Це включатиме можливість здійснення безготівкових розрахунків, отримання готівки та доступ до мікрокредитів, що сприятиме соціальній інтеграції та підвищенню рівня життя населення.

2. Розвиток малого підприємництва та створення робочих місць. Завдяки мікрокредитуванню та фінансовій підтримці малих підприємств БФІ сприятимуть розвитку підприємництва та створенню нових робочих місць,

особливо у деокупованих регіонах. Це допоможе зменшити рівень безробіття та стимулювати економічне відновлення на місцевому рівні.

3. Підвищення фінансової грамотності та довіри до банківської системи. Освітні програми, що стануть частиною діяльності БФІ, підвищать обізнаність населення про можливості використання банківських продуктів. Це сприятиме зміцненню довіри до банківської системи та залученню нових клієнтів.

4. Зменшення соціальної нерівності та підтримка вразливих верств населення. БФІ дозволять забезпечити доступ до фінансових послуг людям, які раніше не могли ними скористатися через економічні або географічні обмеження. Це сприятиме зменшенню соціальної нерівності та підвищенню соціальної згуртованості.

5. Стимулювання економічної активності в післявоєнний період. БФІ відіграватимуть ключову роль у відновленні економічної активності у звільнених та прифронтових регіонах. Доступ до кредитів та інших фінансових послуг сприятиме відбудові інфраструктури, стимулюванню споживання та підвищенню добробуту населення.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Запровадження БФІ є важливим кроком для забезпечення доступу до фінансових послуг та сприяння економічній інтеграції в Україні, особливо в умовах економічної нестабільності та відновлення після військових дій. Застосування обмеженої банківської ліцензії дозволить БФІ зосередити свої зусилля на обслуговуванні фізичних осіб та малого бізнесу, що буде сприяти зменшенню соціально-економічної нерівності, стимулюванню підприємницької активності та підвищенню рівня фінансової грамотності населення.

Діяльність БФІ, заснована на партнерстві з роздрібними мережами та поштовими компаніями, дасть змогу швидко охопити важкодоступні регіони та забезпечити доступ до фінансових послуг навіть у прифронтових територіях. Використання цифрових технологій підвищить ефективність

надання послуг, зменшить операційні витрати та сприятиме розвитку безготівкових розрахунків. Така модель є відповіддю на сучасні виклики та відповідає міжнародним стандартам фінансової інклюзії, закріпленим у стратегіях розвитку провідних світових фінансових установ.

Проте для досягнення максимального ефекту необхідно вжити низку заходів. По-перше, важливо ухвалити комплекс нормативно-правових актів, які регламентуватимуть діяльність БФІ, і забезпечити належний нагляд з боку НБУ. Окрім того, необхідно створити механізми для залучення великих компаній до розвитку БФІ. По-друге, для підвищення ефективності діяльності БФІ потрібно значно посилити фінансову грамотність населення, зокрема в регіонах з обмеженим доступом до традиційних фінансових послуг. Одним із пріоритетних напрямів має стати реалізація освітніх ініціатив, спрямованих на покращення знань про фінансові продукти та їх використання.

Крім того, важливим аспектом є цифровізація банківських послуг. Цей процес дозволить знизити витрати та зробити фінансові послуги більш доступними для широких верств населення. Розвиток інфраструктури для дистанційного обслуговування клієнтів стане важливим елементом для досягнення цієї мети.

Не менш важливим є створення умов для підтримки малого бізнесу. Мікрокредитування та доступ до фінансових ресурсів сприятимуть розвитку підприємництва, особливо в деокупованих та прифронтових регіонах [9, с. 55]. Водночас важливо забезпечити активну участь БФІ в програмах державної підтримки малого бізнесу.

Нарешті, для забезпечення ефективної роботи БФІ необхідно впровадити систему моніторингу та оцінки їх діяльності, що дозволить своєчасно адаптувати стратегії до змін на ринку. Регулярний аналіз результатів діяльності БФІ дасть змогу виявляти проблеми та вчасно вживати необхідних корективів.

Отже, створення банків фінансової інклюзії в Україні відкриває нові можливості для розвитку економіки, підвищення рівня фінансової доступності та зміцнення соціальної стабільності. БФІ можуть стати ефективним інструментом відновлення економіки та інтеграції України у світовий фінансовий простір. Для успішної реалізації цієї ініціативи необхідна консолідована підтримка з боку державних органів, бізнесу та громадськості.

Література

1. Винник Р. Розвиток фінансової інклюзії в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/714>
2. Грубер К. В. Доступ населення до фінансових послуг як складова фінансової інклюзії: еволюція та оцінка у вітчизняних реаліях. *Збірник наукових праць. Історія нар. господарства та економічної думки України*. ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2020. № 53. С. 407
3. Доставляти гроші. Платіжний сервіс «Нової пошти» йде конкурувати з необанками. *Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/company/dostavlyati-groshi-platizhniy-servis-novoi-poshti-gotue-neobank-bude-vidavati-kreditki-ta-vidkrivati-rakhunki-yaki-shche-plani-u-kompanii-klimova-ta-popereshnyuka-01062023-13622>
4. Жилякова О. В., Лисак Г. Г. Фінансова інклюзія як стратегічний напрям зміцнення та розвитку фінансової системи. *Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 01 листопада 2024 р.* Харків: ДБТУ, 2024. С. 398-400
5. Національний банк України представив плани запровадження нового типу фінансової установи – банку фінансової інклюзії. *Офіційний сайт НБУ*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-predstaviv->

plani-zaprovadjennya-novogo-tipu-finansovoyi-ustanovi--banku-finansovoyi-inklyuziyi

6. Огляд банківського сектору, лютий 2023 року. *Офіційний сайт НБУ*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2023-roku>

7. Офіційний сайт Баз даних Global Findex Світового банку. URL: <https://globalfindex.worldbank.org>.

8. Парубець О.М., Садчикова І.В., Кальченко О.М., Тарасенко О.О. Фінансова інклюзія як інструмент доступності населення до ринку фінансових послуг країн ЄС. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 1/1. С. 11–16.

9. Сакун О.С., Щур Р.І., Мацьків В.В. Фінансові аспекти підтримки бізнес-сектору України в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : науковий журнал*. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2022. Вип. 18. Т. 1. С.50-60.

10. Тимків А., Сидор Г. Фінансова інклюзія як складова відновлення економіки України. *Інклюзія і суспільство*. 2022. № 1. С. 5–14.

11. Тімошенко Н. М., Гнидюк І. В., Маршук Л. М. Фінансова інклюзія, як стратегічний напрям розвитку фінансового сектору України. *Інклюзивна економіка*. 2024. № 1 (03). С. 82–87. URL: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.3-13.

12. У Верховні Раді України зареєстрували законопроект, який дає старт роботі поштового банку. *Центр транспортних стратегій*. URL: [https://cfts.org.ua/news/2024/09/20/u_verkhovni_radi_ukrani_zareestruvali_zakon oproekt_yakiy_dae_start_roboti_poshtovogo_banku_80530](https://cfts.org.ua/news/2024/09/20/u_verkhovni_radi_ukrani_zareestruvali_zakon_oproekt_yakiy_dae_start_roboti_poshtovogo_banku_80530)

13. Шаповал Ю.І., Юхта О. І. Вимірювання фінансової інклюзії: переваги та обмеження існуючих підходів. *Український соціум*. 2019. № 3 (70). С. 78–91.

References

1. Vynnyk, R. (2021), "Development of financial inclusion in Ukraine", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 31, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/714>, (Accessed 07 March 2025).
2. Hruber, K.V. (2020), "Access to financial services as a component of financial inclusion: evolution and assessment in domestic realities", *Zbirnyk naukovykh prats. Istoriiia narod. hospodarstva ta ekonomichnoi dumky Ukrainy*, vol. 53, pp. 407.
3. Behal', I. (2023), "Delivering money. Nova Poshta's payment service enters competition with neobanks", *Forbes Ukraine*, available at: <https://forbes.ua/company/dostavlyati-groshi-platizhniy-servis-novoi-poshti-gotue-neobank-bude-vidavati-kreditki-ta-vidkrivati-rakhunki-yaki-shche-plani-u-kompanii-klimova-ta-popereshnyuka-01062023-13622> (Accessed 07 March 2025).
4. Zhiliakova, O.V. and Lysak, H.H. (2024), "Financial inclusion as a strategic direction for strengthening and developing the financial system", *Mekhanizmy zabezpechennia staloho rozvytku ekonomiky: problemy, perspektyvy, mizhnarodnyi dosvid: materialy V Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* [Mechanisms for Ensuring Sustainable Economic Development: Problems, Prospects, International Experience. Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference], DBTU, Kharkiv, Ukraine, 01 November, pp. 398-400.
5. National Bank of Ukraine (2024), "The National Bank of Ukraine presented plans to introduce a new type of financial institution – a financial inclusion bank", *Official website of the NBU*, available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-predstaviv-plani-zaprovadjennya-novogo-tipu-finansovoyi-ustanovi--banku-finansovoyi-inklyuziyi>, (Accessed 07 March 2025).
6. National Bank of Ukraine (2023), "Banking sector review, February 2023", *Official website of the NBU*, available at:

<https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2023-roku>, (Accessed 07 March 2025).

7. Official website of the Global Findex Database of the World Bank (2025), available at: <https://globalfindex.worldbank.org>, (Accessed 07 March 2025).

8. Parubets, O.M., Satchikova, I.V., Kalchenko, O.M. and Tarasenko, O.O. (2022), “Financial inclusion as a tool for public access to the financial services market of the EU countries”, *Ekonomika. Finansy. Pravo*, vol. 1/1, pp. 11-16.

9. Sakun, O.S., Shchur, R.I. and Matskiv, V.V. (2022), “Financial aspects of business sector support in Ukraine under martial law conditions”, *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu: naukovyi zhurnal*, vol. 18, vol. 1, pp. 50-60.

10. Tymkiv, A. and Sydor, H. (2022), “Financial inclusion as a component of Ukraine's economic recovery”, *Inkluziia i suspilstvo*, vol. 1, pp. 5-14.

11. Tymoshenko, N.M., Hnydiuk, I.V. and Marshuk, L.M. (2024), “Financial inclusion as a strategic direction for the development of Ukraine’s financial sector”, *Inclusive Economy*, vol. 1 (03), pp. 82-87. https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.3-13.

12. Center for Transport Strategies (2024), “A bill launching the work of a postal bank has been registered in the Verkhovna Rada of Ukraine”, available at: https://cfts.org.ua/news/2024/09/20/u_verkhovni_radi_ukrani_zareestruvali_zakon_oproekt_yakiy_dae_start_roboti_poshtovogo_banku_80530, (Accessed 07 March 2025).

13. Shapoval, Yu.I. and Yukhta, O.I. (2019), “Measuring financial inclusion: advantages and limitations of existing approaches”, *Ukrainskyi sotsium*, vol. 3 (70), pp. 78-91.

Стаття надійшла до редакції 07.03.2025 р.